

Lehetséges-e Althusser és Benjamin párhuzamos olvasata?

Csigó Ábel

ELTE BTK Filozófia Intézet, Újkori és Jelenkori Filozófia Tanszék

csigoabel@student.elte.hu

Előadásomban a címben feltett kérdésre adott igenlő válasz lehetőségét vizsgálom meg a két szerző, Louis Althusser és Walter Benjamin történelemkonceptiójának összevetésén keresztül. Ebben két szövegre támaszkodom majd: Althusser 1982-ben írt *Le courant souterrain du matérialisme de la rencontre* (A találkozás materializmusának rejtett áramlata) c. szövegére, valamint Benjamin a *Történelem fogalmáról* írott téziseire. Miután röviden felvázoltam a materializmus azon új felfogásának alapfogalmait, amelynek kidolgozására Althusser törekszik és amelyet a találkozás materializmusának nevez, bemutatom azt a történelemelméletet, amely ebből a filozófiából következik.

Ezt követően négy alapvető, a szövegeket meglátásom szerint nagy mértékben rokonító párhuzamra világítok rá. Ezek közül az első és legfontosabb elem a történelem teleologikus felfogásának radikális kritikája, amely mindkét szerző történelemelméletének meghatározó gondolata, így egy olyan közös nevezőt nyújt, amelyből egy termékeny párhuzamos olvasat nőhet ki. Másodszor, a történelmi-politikai változásokat mind Althusser, mind Benjamin törésekként, a történelmet pedig ennek okán diszkontinuus természetűként írja le. Harmadszor az elméleti tevékenység (Althussernél mint filozófiai elméletalkotás, Benjaminsnál mint az elkötelezett történész értelmező-alkotó történetírása) mindkét szerzőnél egyúttal politikai intervenció, politikai tett. Végül felhívom a figyelmet azon – jölehet filozófiai szempontból külsődleges – történelmi körülményekre, amelyek szintén rokonítják a két szöveget.

A párhuzamok felvázolását követően röviden kitérek olvasatom egy lehetséges problémájára, amelyet Benjamin *Téziseinek* eszkatológiai motívumai jelentenek. Mint ahogy kifejttem majd, úgy gondolom, ez a probléma kezelhető, amennyiben a benjamin szöveg egy olyan értelmezése mellett köteleződünk el, amely a teológiai és misztikus mozzanatok metaforáknak, képeknek tekinti.